

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויזן - גליון תרמ"ז

סעודה שלישית פרשת ראה תש"ע לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויזן - לאק שעלדריק

אותו. אבל אברהם, שעדיין לא ידע זאת, החל לכו נוקפו מאד, כל עבודתי היתה לפי סימן זה של אברי הגוף, והנה כאן, אף על פי שמצוה מפורשת היא שציוני השם יתברך, בכל זאת אין ידי רוצה לעשותה. התאמץ אברהם בכל כוחותיו לשלוח את ידו, כדי שתימול על כרחה את המאכלת. משראה השם יתברך את גודל צדקותו, הרגיע אותו ואמר לו, אל יפול רוחך, אל תשלח ידך אל הנער, אמנם כל כוונתי היתה רק שתעלה על המזבח, אבל לא תשחטמו, ויך יודעת אל נכון מהו רצוני ע"כ. – הרי לנו כי יוכל אדם להגיע לידי מדרגה זו, שמה שאינו רצון ה', אין הוא יכול לעשות, עצלות יתירה יורדת עליו שלא יעשהו. והו' לא 'תוכל' לאכול בשערך, שיש להגיע לידי מדה זו, שלא יוכל לעשות דבר נגד התורה.

אמנם בחתם סופר בפרשתנו (טו:) כתב לבאר מה שאמרו יכול אתה אלא שאיך רשאי, כי בשעה שאדם מתעלה ומתקדש, יוכל להמשיך קדושת הארץ גם בשאר המקומות, ועל דרך שאמר הכתוב (מלאכי א-א) ובכל מקום מוקדש מוגש לשמי ומנחה מהורה, ופרך בגמרא (מנחות ק) בכל מקום סלקא דעתך, ומשני אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום, מעלה אני עליהם כאלו מקמידי ומגישים לשמי ע"ש. ואמרו (מגילה כט) מאי דכתיב (חוקאל יא-יז) ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם, אלו בתי נכסיות ובתי מדרשות שבבבל ע"ש. הרי לנו שיש בחי' מקדש גם בחוץ לארץ. וידוע מהרה"ק מצאנו ז"ע שאמר, שאלהו מביא כליל פסח מהקרבת פסח לצדיק הדור, וממשיך להם קדושת ארץ ישראל במקומם, שלא תפסל ביוצא ע"כ.

ובדרשות חתם סופר (דף תא:) כתב לבאר המשנה (אבות ו-א) כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו', ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו. דהוה יתכן לומר דמה שזוכה לדברים הרבה שהם עשר מעלות, שהוה דוקא בארץ ישראל, נגד עשר קדושות שנתקדשה ארץ ישראל (כלים א-א), קא משמע לן שכל העולם כולו כדאי הוא לו, שהוה עושה במחשבתו המהורה מקום ראוי בכל מקום שהוא ע"כ.

ואם כן מצד הקדושה של המקום, יכול אתה לאכול גם בשערך, כי יש להמשיך קדושת המקום לשם, מכל מקום איך רשאי, שגזירת הכתוב הוא לאכול רק במקום אשר יבחר ע"ש. והוה שדייק הכתוב גם כאן, שגם כאשר תראה בעיניך שנמשכה קדושת המקדש בהמקום אשר אתה נמצא, אף על פי כן השמר לך פן תעלה עולותך בכל מקום 'אשר תראה', גם כאשר תראה שם קדושת המקום, לא תעלה שם עולותך, כי אם במקום אשר יבחר ה'.

ויש לומר כמה שאמר הכתוב לא תוכל לאכול 'בשערך', דידוע שיש עת מוזמנת לטובה ועת לרעה, וזמן הקץ אינו אלא בעת רצון המיוחד לו הנקבע מששת ימי בראשית. ולעת הצורך יכולים לשנות העתים ולהחליף את הזמנים להקדים העת רצון, וכמו שכתב בגור הקודש (ב"ר צח-ג) דהוה הענין של אני ה' בעתה אחישנה (ישעיה ס-ב), שיחיש העת המיוחדת להגאולה להקדימה קודם זמנה ע"ש. וכתב בספר ולאשר אמר (פ' שמות) דבת זה יכולים לעורר על ידי התורה אשר בו נברא העולם, ובהתורה מצינו דאין מוקדם ומאוחר בתורה (פסחים ו), ולכן על ידי התורה יכולים להקדים את העת העתידה להגאולה, להקדימה ביום מוקדמת. ולכן כאשר שאל משה רבינו במה זכו ישראל להוציאם ממצרים קודם הזמן, השיב לו הקב"ה בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה (שמות ג-ב), דבזכות התורה"ק יכולים לשנות ולהחליף את הזמנים להחיש קץ הישועה ע"כ.

ולפי זה יש לומר, דכמו שעל ידי התורה יכולים להחליף ולשנות 'הזמן', כן לעומת זה הוא גם 'בעולם', שיכולים להמשיך קדושת המקום שלא במקומה. ואם כי קדושת

השמר לך פן תעלה עולותך בכל מקום אשר תראה, כי אם במקום אשר יבחר ה' באחד שבמך, שם תעלה עולותך, ושם תעשה כל אשר אנכי מצוך (ב-ב). וכתב בבבלי המורים שם תעלה עולותך ר"ת תש"ע, מ' דברים אתה מעלה על המזבח, עולה, חמאת, אשם, שלמים, מנחה, שמן, לבונה, יין, מים ע"כ. ויש להעיר דגם בקרבנות גופייהו נמנה תשעה סוגים במשנה (ובחס מו) במשניות דאיהו מקומן, עולה, חמאת, אשם, שלמים, תודה, איל נזיר, כבוד, מעשר, פסח ע"ש. ובספר אלופי יהודה כתב, דהו רומז על מה שאמרו (ויקרא כו:) דקרבן עולה תמיד קרב בתשעה, היינו שהעלאת האברים היה בתשעה כהנים, והוה הרמז, שם תעלה עולותך ר"ת תש"ע ע"כ.

ויש לומר עוד, דבא לרמוז על מה שאמרו (פסחים ט) דמצותו של תמיד בין הערבים, משנינו צללי ערב, דהיינו מחצאי שבע ואילך, והגם דרוזין מקדימין למצות מאחרין לה, דכיון דאיכא נדרים ונדבות, ורחמנא אמר עליה השלם כל הקרבנות כולם, מאחרין לה, ותמיד נשחט בשמונה ומחצה, וקרב בתשעה ומחצה ע"כ. ועל זה רימו הכתוב, שם תעלה עולותך ר"ת תש"ע, שהקרבנות העולות תמיד תהיה בשעה תשע. והגם דמאחרין לה, כי שם תעשה כל אשר אנכי מצוך, ויש להעלות שם כל הנדרים ונדבות, וכדי שפסיק הזמן להקריבם, על כן יש לאחר הקרבנות העולה עד שעה תשע ומחצה.

והנה יש להבין מה שאמר הכתוב, פן תעלה עולותך בכל מקום 'אשר תראה', דלכאורה מיותר הוא. וברש"י פירש אשר תראה, אשר יעלה בלכך, אבל אתה מקריב על פי נביא, כגון אליהו בהר הכרמל ע"כ. ויש לומר כי נבואה הוא בחוץ, ועל דרך שנאמר חזון ישעיהו, ואמר הכתוב, דבכל מקום אשר אתה רואה אין להקריב, אבל כאשר הנביא רואה בחוץ, אז מותר להקריב.

[שוב ראיתי בתורת משה בפרשתנו (עח) שכתב, דהרואה שאינו אומר בשם ה' אין לו רשות להקריב בחוץ, כי אם כמו אליהו שאמרו בשם ה', והוה פן תעלה עולותך בכל מקום אשר תראה, על ידי רואה לא, אלא על ידי נביא ע"ש. ולפי מה שנתבאר בתוס' (יבמות ז: ד"ה וליגמר) למיגדר מילתא גם אם לא נצטוו מה, אלא רואה מעצמו שצריכין לעשות כן, מותר לו גם כן לעבור לצורך שעה ע"ש. ולפי זה נראה דהוה מהו שאמר הכתוב, במקום שאתה רואה אי אתה מקריב, אבל כאשר הנביא רואה בעיני שכלו לעשות כן, שרי לו להקריב. ובוה יש ליישב מה שהעיר בפרדס יוסף (את לב) דמרש"י כאן משמע דדין זה ילפינן מהכא, ובגמרא (יבמות ז:) מבואר דדרשינן זה מהכתוב אליו תשמעון (דברים יז-טז) ע"ש. ויש לומר דאליו תשמעון קאי רק כאשר אומר כן מפי ה', וקרא דכאן בא להוסיף גם במקום שרואה לעשות כן מעצמו].

אמנם יש לומר בזה עוד, דהנה הכתוב אומר לחלן (ב-ב) לא תוכל לאכול בשערך מעשר דגנך ותירושך ויצהרך וגו', וברש"י רבי יהושע בן קרחה אומר, יכול אתה, אבל איך רשאי וכו' ע"כ. ויש להבין דאם כן למה נאמר לא תוכל, כיון שיכול אתה. ויש לומר על פי מה שפירשו הכתוב, וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו (בראשית כב-), דלכאורה מה באה התורה לספר לנו בזה ששלח ידו, ודאי הוא, כשרוצה אדם ליטול משהו, עליו לשלוח את ידו. ברם, גופו של אברהם אבינו היה כל כך מקודש, עד שהיו אבריו רצים מעצמם לעשות את רצון הבורא, ואם נודמנה לו פעולה שהיא נגד רצון הבורא, אזי היתה עצלות יתירה יורדת על אבריו, עד שלא היה יכול לעשותה. וכך היה יודע מה עליו לעשות ומה אין עליו לעשות.

כשאמר האלקים לאברהם, קח נא את בנך, מיד נעשו רגליו קלות כאילות, והיה הולך את כל הדרך בשמחה ובזיווה. אך עתה, כשבקש ליטול את המאכלת לשחוט את בנו, הרגיש חולשה וכבדות בידו, שכן באמת לא היה רצון האלקים שישחוט

הארץ נקבע במקומה, כמו שיכולין להחליף פרשה מהתורה ממקום למקום, כן הוא בהמקומות שבעולם שנבאר על ידי התורה.

והנה לומדי התורה הקדושה נקראים יושבי שער, שיושבים בשערים המצויינים בהלכה, וכמו שנאמר (דברים יג-ט) שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך. ואמר הכתוב (איכה ה-ד) זקנים משער שבתו. ועל ידי התורה באמת יכולים להמשיך קדושת ארץ ישראל בכל מקום. וזהו שאמר, לא תוכל לאכול 'בשעריך' מעשר דגנך, יכול אתה, באמת מצד קדושת השער יכול אתה לאכול, כי על ידי התורה יכולים להמשיך קדושת ארץ ישראל לכל מקום, אלא שאיך רשאי.

ועל דרך מוסר יש לומר, הנה אנו נכנסים לחדש אלול, סוף השנה, זמן של חשבון הנפש על משך השנה שעברה, לחקן עוד מה שיוכל. וכמו שפירשו מאמרם (כתובת נג) נותנין לכתולה שנים עשר חודש, כי מול אלול בתולה, ובחודש זה יוכל להעלות ולתקן כל הי"ב חודש של השנה. וגם לעשות בו הכנה רבה להכין עצמו ליום הדין, לבקש על נפשו וכל צרכיו על השנה הבאה עלינו לטובה. והנה חשיבות העבודה הוא, סוד מרע ועשה טוב (תהלים לד-ט), מתחלה צריכין להסיר מהרע, כי עשיית הטוב בעוד שהוא רשע, הרי לרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי ותשא בריתי עלי פך (תהלים נ-ט), וכל זמן שהאדם משוקע בחטא, הרי זה מסך המבדיל שיוכל להיות כלי לקבל טהרה.

והנביא אומר (ישעיה ו-י) השמן לב העם הזה, ואוניו הכבד, ועיניו השע, פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע, ולבבו יבין, וישב ורפא לו. וכתב בערוגת הבשם (פ' ראה קמ) כי באמת מן הראוי היה שכאשר ישמעו ישראל דבר ה' מפי הנביא שיתעוררו לדבריו, הלא לב ישראל קדוש, ולמה לא יתעורר לעבודת ה', הוא שומע מוזמן לזמן מוסר ואינו עושה רושם עליו, הוא רואה דרכי הצדיקים כמה נאים ומתוקנים המה דרכיו של בן תורה, ולמה לא יהיה כמותם. ולעומת זה רואה הדרכים המאוסים של אותן שעזבו הדרך של אבותם, ואינו עושה רושם. ועל זה אמר, השמן לב העם הזה, ואוניו הכבד, ועיניו השע, ואיך יתכן כזאת.

ועל זה השיב, פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע, כמו שאמרו חז"ל (עירובין צו) כל מקום שנאמר השמר לך פן וא"ל אינו אלא לא תעשה. וזה לסימן כי הוא ראה כבר בעיניו הרבה דברים של איסור ומזומא, 'פן יראה בעיניו, וכמו כן באזניו ישמע דברים שלא היה צריך, ולכן כאשר הוא ממזומא, אין הדברים שרואה ושומע עושה רושם. הוא יכול לבוא לשמוע דרשה ולראות הדברים כהצגה, ואינו עושה עליו רושם, והולך כמו כאשר בא. ורק בשעה שלבבו יבין ושב, אז ורפא לו, יתרפא אוניו ועיניו ולבו ע"כ. – אם רוצים להתעלות, או יש לידע כי מקומו הוא רק בבית ה', לקבוע ישיבתו בבית המדרש בכל עת פנוי, ולהתחבר עם חכמי ישראל והצדיקים, אשר אין להם בעולמם אלא ד' אמות של הלכה, ואז יוכל להגיע לתכליתו.

וזהו שמוהיר הכתוב, כאשר אתה רוצה להתעלות במעלות הקדושה, ללכת מחיל אל חיל, השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה, אי אפשר להסתובב בכל המקומות אשר נראית לך, ועם זה ביחד תרצה גם להעלות עולותיך, שזה סותר את זה, וכמו אש זמים שאי אפשר להם להיות ביחד בכלי אחד, כי האש יכבה את המים, ואי אפשר להתעלות כי אם במקום אשר יבחר ה', היינו הבתי כנסיות ובתי מדרשות אשר בו בחר ה'. וגם 'באחד שבטיך', היינו חכמי ישראל שהמה המיוחדים בישראל בשבטי י-ה, שם תעלה עולותיך, שם תוכל להתעלות, ושם תעשה את כל אשר מצוין, שם תוכל לתקן ולעשות מה שד' מצוה לך.

ואמר גם, השמר לך 'פן', אין פן אלא לאו, היינו שמצד אחד אתה משוקע בחטא, ומצד השני תרצה להעלות עולותיך, להתעלות במעלות הקדושה, כי בשעה שפן

יראה בעיניו ובאזניו ישמע, שהעינים והאזנים מולוככות בחטא, אז השמן לב העם הזה, ולא ידבק בו המימות והתלהבות לדברים שבקדושה.

והכתוב מרמז לנו עוד, השמר לך פן תעלה עולותיך, ר"ת תפלה, כי יש להרבות בתפלה ולבקש רחמי שמים, שיוכל להעלות עולותיו, ולא יפתנו יצרו ללכת אחרי שרירות לבו, כי נסיונות הזמן קשות מאד, ובכח התפלה יהיה לו סיעתא דשמיא להתעלות. וכמו שפירש החידושי הרי"מ מאמרם (ברכות לג): הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, דעל כל דבר שמתפללים עליו, בידי שמים לעשות מבוקשו או לא, חוץ מיראת שמים, שאם מתפללים עליה, בודאי שיעשה ה' מבוקשו ע"כ. ובבוא הימים האלה ימי רחמים ורצון, יש להרבות לשפוך שיה, שיוכל להעלות עולותיו במקום אשר יבחר ה', ויזמין לו האחד משבטיך, שידריכנו על דרכי התורה והיראה.

והנה לא בא הכתוב לתסום אלא לפרש, וכאן סתם הכתוב באחד שבטיך, ולא אמר מי הוא. וברש"י פירש שזה חלקו של בנימין, ששם נבנה בית ה'. ועליו אמר הכתוב (דברים לג-ג) ידיד ה' ישכון לבטח עליו, חופף עליו כל היום, ובין כתפיו שכן. וברש"י שם, משנבחרה ירושלים, לא שרתה שכניה במקום אחר, ובגובה ארצו בין כתפיו היה בית המקדש בנוי ע"כ. ויש להבין מפני מה זכה לזה בנימין יותר משאר שבטי י-ה. וגם למה קראו בין כתפיו דייקא.

ונראה כי חשיבות התפלה שתעלה למעלה, וכמו כן מעלת התורה, הוא רק כאשר זה בא מפה קדוש שאינו מלוכלך בחטא של דיבורי איסור לשון הרע ורכילות שקר ואונאה וניבול פה ודברים בטלים, או יש חשיבות להדיבורים הקדושים היוצאים מפה כזה. כי גם המאכל היותר מבושם כאשר ישימנו בכלי מטונף ומלוכלך, לא יעלה עוד על שלחן בני אדם, ומכל שכן על שלחן מלכים, מלך מלכי המלכים. ומכל שכן בדברי התפלה, בקשת רחמים, שצריך לפעול באמרי פיו לעורר רחמים למעלה, ולעשות פעולה לטובה, הכל תלוי כפי קדושת הפה המדובר. וכמו שפירשו הכתוב (במדבר לג) לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה, שמי שנוהר בדיבורו שלא יהיו אמרי פיו חולין, או 'ככל היוצא מפיו', מה שמוציא בפיו בתפלה, 'יעשה', יתקיים דיבורו (עין עבודת ישראל שם).

והנה על הבית המקדש נאמר, והביאותים אל הר קדש, ושמתים בבית תפלתו וגו', כי בתי בית תפלה יקרא לכל העמים (ישעיה נ-י). שבית המקדש הוא מקום עליית כל תפלות ישראל, וכמו שנאמר (מלכים א-ח-ט) והתפללו אליך דרך ארצם וגו', דרך העיר אשר בחרת בה, והבית אשר בניתי לשמך. ואמרו חז"ל (ברכות ל) כמגדל דוד צוארך בניו לתלפיות (שיר ד-ד), תל שכל פיות פונים בו ע"כ. ועל כן אי אפשר להבנות בית הזה אלא בחלקו של השומר פיו ולשונו.

ובמדה זו היה בנימין המיוחד בין שבטי י-ה, והוא בזה ה'אחד' משבטיך, המיוחד שבהן. וכמו שאמרו במדרש רבה (אסתר ו-ב) רחל תפשה פלך שתיקה, ראתה סבלנותיה ביד אחותה ושתקה. בנימין בנה תפש בשתיקה, תדע שאבנו שהיתה בחשן היתה יש-פה, לומר יודע היה במכירת יוסף ושותק ע"כ. ולכן זכה בנימין דייקא שישכון ה' עליו. והנה כלי הדיבור הם בצואר האדם, שמשם יוצא הדיבור אל הפה, וצוארו של אדם הוא בין כתפיו, ובדרך זה היה בנימין מופלא ומיוחד משאר אחיו, ולכן ישכון לבטח עליו וחופף עליו כל היום, כי 'בין כתפיו' שכן, המעליותא והגוי שיש לו בין כתפיו, שמדברך נאזה, עבור זה שוכן עליו ה'.

והוא מוסר השכל, להימים שנכנסים לימי התשובה, להכין את הפה, להכשירו מכל לבלוך ופגם, כי אין חכיונו אלא בפה, לבקש רחמים ותחנונים, הן על התיקון של העבר, והן על הקבלה על העתיד, שנתברך כולנו בשפע ברכה והצלחה ושנה טובה ומבורכת לנו ולכל ישראל עד העולם.

<p>נתגרב ע"י ידידיו מוה"ר ר' משה יעקב פישער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב</p>	<p>לע"נ כ"ק הגה"ק מרן רבי יונתן ב"ר צבי שטייף זצוק"ל אב"ד דקהלתנו הק' נסתלק ביום ט' אלול תשי"ח לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>לע"נ מרת חיי צארטל ב"ר חיים ע"ה נפטרה ה' אלול תשי"ח לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י בנה מוה"ר ר' יעקב פריץ היללמאן הי"ו</p>
<p>נתגרב ע"י ידידיו מוה"ר ר' יואל לאנדא הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב</p>	<p>נתגרב ע"י ידידיו מוה"ר ר' ישראל פראמאויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת נכד אצל חתנו מוה"ר ר' יושע העשל הערצבערג הי"ו למו"ט</p>	<p>נתגרב ע"י ידידיו מוה"ר ר' שמעון ישראל ניימאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו החתן יחיאל יאיר נ"ו למו"ט</p>
<p>נתגרב ע"י ידידיו מוה"ר ר' שלמה זלמן פאללאק נ"ו לרגל תגלחת בנו כמר אברהם יעקב אלימלך נ"ו</p>	<p>נתגרב ע"י ידידיו מוה"ר ר' יצחק סרולאויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב</p>	<p>נתגרב ע"י ידידיו מוה"ר ר' משה שטרייכער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב</p>